

ТЕМА 10.2. Стандарти зелених насаджень

1. Основні вимоги при садінні дерев і кущів.
2. Способи садіння великорозмірних дерев.
3. Особливості садіння на промислових територіях.
4. Особливості садіння на вулицях.

1. Основні вимоги при садінні дерев і кущів.

Порушення технології садіння дерев і кущів у багатьох випадках є причиною низької декоративності, недовговічності, захворювань та загибелі рослин.

Садивні ями та траншеї викопують за 7...10 днів до висаджування. Ями для зелених насаджень найкраще викопувати восени, утеплюючи їх на зиму опалим листям або соломною. Готуючи ями, верхній шар землі відкидають в один бік, а нижній, менш родючий – в інший. Після висаджування рослин ями засипають так, щоб нижній шар землі був зверху. Дно ями і траншей розпушують на глибину 15-20 см; у розпушених піщаних ґрунтах на дно укладають шар глини завтовшки до 10 см.

Розміри садивних ям залежать від розмірів і віку висаджуваних рослин. Середня глибина ями для дерева становить 70-120 см, для чагарників – 30-70 см.

Відстань від оголених коренів до дна і стінок ями має бути 10-15 см. У разі висаджування з глибою ґрунту яма повинна бути на 20-30 см більшою від глиби.

Для створення живоплотів із кущів викопують траншеї: для однорядних живоплотів - розмірами 50х50 см, для дворядних - 70х50 см і для трирядних - 90х50см.

Унесення в яму компосту чи перегною використовують:

- при посадці високодекоративних і красивоквітучих дерев і кущів на бідних ґрунтах;

- на дуже бідних ґрунтах з незначним родючим шаром (на відвалах, кам'янистих розсипах), а також на вулицях.

Для хвойних дерев і кущів, а також вічнозелених листяних бажано додавати до ям торф, що сприяє кращому вкоріненню рослин.

Для кращої приживлюваності великих саджанців деревних рослин їх кореневу систему вмочують у сметаноподібну «бовтанку» з глини і торфового дрібняку з домішкою стимуляторів росту (гетероауксину, лентехніну, триману-1 тощо).

Перед садінням у дно ями забивають по 3 кілки (краще з добре окореної соснової чи ялинової деревини) завдовжки близько 2 м і завтовшки 4 см, до якого потім прив'язують саджанець.

У центрі викопаної ями на дно насипають рослинний шар у вигляді горбочка, висота якого не менше 1/2 глибини ями. На нього й опускають саджанець з розправленим корінням. Яму засипають поступово невеликими шарами, які ущільнюються шляхом притоптування ґрунту від країв до центру.

Коренева шийка після садіння дерева має бути на 2-3 см вище рівня ямки, оскільки після поливання земля осідає разом з деревом. Довкола посадкової ямки формується земляна лунка заввишки 6-10 см.

Після садіння дерево підв'язують до кілків в одному місці, без сильної натяжки з огляду на осідання землі.

Через місяць після кінцевого садіння здійснюють остаточну підв'язку у вигляді вісімки. Верхню підв'язку роблять під кроною, нижню - на висоті 0,5 м від поверхні землі. Кілки не повинні досягати крони, щоб не травмувати гілок.

Під час висаджування великорозмірних дерев з глибою ґрунту використовують розтяжки з дроту.

Дерева мають бути посаджені на таку глибину, на якій вони росли у розсаднику.

Якщо дерева висаджують у таких місцях, де їм загрожує пошкодження чи вони можуть бути зламані, то їх огорожують.

У процесі садіння дерев їх кореневу систему вкорочують секатором, а крону підрізають, щоб привести у відповідність підземну і надземну частину дерева. Сильно розвинуті верхні бокові пагони підрізають на половину довжини, а слабші нижні - приблизно на третину. Саджанці хвойних дерев і каштанів не обрізають.

Деревні рослини, які викликають алергійні захворювання (тополя біла, канадська та інші породи), не рекомендується висаджувати на території населених пунктів, а також вирощувати в розсадниках.

Кущі в живоплоти висаджують у траншеї на строго встановленій відстані один від одного. Після садіння крону підрізують і формують бортики із землі для затримання вологи після поливу.

Деревні ліани висаджують на об'єктах озеленення саджанцями, які вирощують у розсадниках. Саджанці мають бути добре розвинені, мати пагони завдовжки не менше як 1 м і добре сформовану та компактную кореневу систему.

Садивну яму копають завглибшки 50 см і завширшки 50-60 см на відстані 30-40 см від опори і заповнюють родючим ґрунтом.

Віддаль між посадковими місцями дерев і кущів може бути різною і залежить від типу садово-паркового об'єкта. Наприклад, у парках і скверах при посадках у масивах і куртинах для дерев вона становить 3,5-6 м. Водночас в алейних посадках для ширококронних дерев вона становить 8-10 м, а для вузькокронних - 5-6 м.

Віддаль між кущами встановлюють залежно від висоти і форми - 70...100...150...200 см.

В окремих випадках використовують загущену посадку з розрахунком, щоб з часом частину дерев видалити (вирубати). Особливо це стосується хвойних дерев, які в молодому віці краще розвиваються в угрупованні.

Залежно від призначення і типу об'єкта та природнокліматичних умов району розташування існують також орієнтовні норми садіння дерев і кущів. Вважається достатнім розташування 90-100 дерев на 1 га озеленої площі насаджень загального користування.

2. Способи садіння великорозмірних дерев.

Оптимальний вік пересаджування дерев листяних порід - 30 років, хвойних - 25 років.

У практиці садово-паркового будівництва застосовують різні способи пересаджування великорозмірних дерев:

- з оголеними коренями;
- із замороженою грудкою;
- з незамороженою грудкою.

Садіння з оголеними коренями застосовується для листяних порід. Технологія садіння звичайна.

При **садінні з замороженою грудкою** кореневу систему дерева можна не впаковувати. Найчастіше так пересаджують хвойні дерева та інші морозостійкі породи. Восени викопують яму, діаметр якої має бути більшим від діаметра грудки. Яму наполовину засипають родючим ґрунтом, а зверху покривають пухким матеріалом від промерзання. Взимку, коли коренева грудка достатньо промерзне (при температурі не нижче мінус 12 °С), дерево транспортують на нове місце й висаджують.

Садіння з незамороженою грудкою потребує значних витрат на підготовчі операції, оскільки в цьому разі, коренева грудка землі має бути упакована. Діаметр садивної ями повинен на 0,4-0,5 м, а глибина - на 0,2-0,3 м перевищувати діаметр грудки. В яму спочатку засипають родючий ґрунт. Упаковку знімають з грудки після встановлення дерева на постійне місце. Потім засипають кільцевий просвіт навколо грудки, одночасно ущільнюючи ґрунт. Після садіння стовбур дерева закріплюють у вертикальному положенні трьома дротяними відтяжками, які розміщують на стовбурі нижче від крони й направляють до кілків, забитих за межами садивної ями.

Зимове пересаджування практикують лише для великорозмірних дерев віком 12-15 і більше років. Заготівлю, перевезення і садіння проводять при температурі не нижче мінус 15-20 °С.

Стовбури і скелетні гілки слабоморозостійких дерев із гладкою глянцевою корою обгортають мішковиною з метою запобігання утворенню морозобоїн.

Хвойні для недопущення сонячних опіків, обмерзань і обламувань снігом і льодом слід повністю обгортати мішковиною або крафт-папером, обв'язувати шпагатом, обгороджувати кілками.

Літня посадка. Літнє садіння проводиться в таких випадках: літнє завершення об'єкта, меморіальні посадки тощо.

У незначних обсягах використовують прийоми підготовки рослин до садіння: обрізування частини крони, а також обробку рослин антитранспірантами -плівкоутворювальними препаратами, які зменшують водовіддачу листової поверхні на 40-60%: бутилкаучук (6-8%) і латекси марки ДММА-65-1чп (5... 13%) та інші. До латексу додають рідке мило і мильний концентрат у кількості 2-3% загального об'єму.

Для рослин з рівною глянцевою поверхнею листя (береза, бузок, кизильник, ясен тощо) рекомендується менша концентрація (5-6%), а для рослин із жилкуватою або опушеною поверхнею слід використовувати розчин вищої концентрації (8 і 13,5%). Дисперсію антитранспіранта готують перед самим використанням. Верхня і нижня частина листя змочується однаково.

Можливе літнє садіння і без антитранспірантів. Дерево повинно мати велику грудку, значно більшу, ніж при звичайному осінньо-весняному садінні, яку упаковують за допомогою дерев'яних щитів. Завчасно за 1 добу пересаджуванню яму заливають водою. Обрізають частину крони. Після садіння ведеться інтенсивний полив.

3. Особливості садіння на промислових територіях.

На промислових територіях, відведених під озеленення, перед садінням слід заздалегідь провести ґрунтові обстеження, а також одержати дані щодо концентрації атмосферних забруднень. Виходячи із стійкості конкретних деревних видів до забруднень, підбирають рослини для садіння.

Спосіб підготовки ґрунту під озеленення визначається ступенем його забруднення і наявністю основних поживних речовин. На ділянках, особливо забруднених, здійснюється повна заміна ґрунту або ж на ушкоджений шар насипається родючий рослинний ґрунт. За умов меншого ступеня забруднення ґрунт замінюється частково. До нього додається рослинний шар, торф з перегноєм, вносяться мінеральні добрива. Підкислені ґрунти нейтралізують вапном (на супіщаних ґрунтах вносять до 2 т вапна на 1 га). На основі агрохімічного аналізу вносять комплексні мінеральні добрива.

У санітарно-захисних смугах садивні ями роблять більших розмірів, ніж у звичайних умовах: для дерев 1х1х1 м, а для кущів - від 0,6х0,6х0,6 м до 0,8х0,8х0,6 м. Траншеї для однорядної живої огорожі викопують розміром 0,8 х 0,6 м, а для дворядної - 1х0,6 м.

У садивну яму засипають родючий ґрунт до 1/2 глибини і на нього опускають розправлене коріння. Подальша технологія садіння аналогічна технології садіння у звичайних умовах.

4. Особливості садіння на вулицях.

Процес росту і розвитку деревних рослин на вулицях і площах відбувається в складних умовах (підвищена температура повітря і ґрунту, ущільненість ґрунту, загазованість, задимленість повітря, наявність пилу тощо), і тому при садінні дерев і чагарників слід враховувати:

- висаджувати великорозмірний посадковий матеріал (у віці не менше 10 років);
- підбирати стійкі до загазованості, задимленості, пилу породи дерев (клен гостролистий і сріблястий, липа дрібнолиста і широколиста тощо), хвойні найменш стійкі в складних екологічних умовах;
- з метою створення довговічних і високодекоративних деревних насаджень на міських вулицях і площах, а також на щербених і ущільнених ґрунтових дорогах у парках, скверах, бульварах і садах слід садити дерева не в обмежену за об'ємом садивну яму, а в смугу відкритого ґрунту або газону шириною не менше 2,0...5 м - на вулицях і 1,5...2 м - на щербених і ґрунтових дорогах;
- на асфальтованих вулицях та з іншим покриттям розмір оброблювальної пристовбурної лунки повинен бути не менше 2х2 м і у районах із старою забудовою - 1,5х1,5 м;

- не допускається садіння деревних порід з низько опущеною кроною та низько звисаючими гілками (плакучі форми верби, шовковиці, ясена, горобини тощо), таких, які засмічують пішохідні доріжки плодами (робінія, шовковиця тощо), дають кореневі відгалуження (тополя канадська, біла тощо), таких, що мають неприємний запах (бархат амурський);

- віддаль між деревами в рядових насадженнях на вулицях для ширококронних високорослих дерев - 8...10 м, середньорослих - 6...8 м, низькорослих (до 10 м) - 4...5 м і вузькокронних різної висоти - 3...4 м.

Віддаль від будівель, споруд до дерев та кущів повинна відповідати таким стандартним вимогам:

№ з/п	Будівлі і споруди	Відстань до осі, м	
		стовбура дерева	чагарники
1	Від зовнішніх стін будівель і споруд	5	1,5
2	Від осей трамвайних шляхів	5	3,0
3	Від краю тротуарів і садових доріжок	0,7	0,5
4	Від краю проїжджої частини вулиць, укріплених смуг країв доріг або бровок каналів	2	1,0
5	Від мачт та опор освітлювальної сітки трамваю, колон, галерей та естакад	4	-
6	Від підшви відкосів, терас та ін.	1,0	0,5
7	Від підшви або внутрішньої межі підпірних стінок	3,0	1,0
8	Від підземних мереж: -газопроводів, каналізації -теплопроводів (від стінок каналу) трубопроводів теплових мереж при безканальній прокладці -водопроводів, дренажів -силових кабелів і кабелів зв'язку	1,5 2,0 2,0 2,0	- 1,0 0,7

Наведені нормативи стосуються до дерев з діаметром крони не більше 5 м і повинні бути відповідно збільшені для дерев з кроною більшого діаметру. Відстань від повітряних електромереж до дерев слід приймати за правилами влаштування електрообладнання.